

בז'זני

(פולנית Brzezany; רוסית Berezghany). עיירה באוקראינה המערבית, כ- 50 ק"מ ממערב לטרנופול. בין שתי מלחמות-העולם היתה בתחום פולין, ובספטמבר 1939 סופחה, עם כל מזרח פולין, לברית-המועצות. ערב מלחמת-העולם השנייה ישבו בב' יותר מ- 4,000 יהודים. ב- 7 ביולי 1941, שבועיים אחרי פלישתם לברית-המועצות, כבשו הגרמנים את ב', ומיד החלו האוקראינים לפרוע ביהודים: למחרת הכיבוש רצחו שלושה יהודים ובתוך ימים ספורים רצחו עוד עשרות יהודים, 12 מהם בבית-העלמין הנוצרי ואחרים בפארק העירוני הגדול. על בני הקהילה נגזרו גזירות, כגון עוצר לילה משקיעת החמה, איסור יציאה מן העיר וחובת ענידה של סרט עם מגן-דוד על הזרוע הימנית (ראה אות קלון). בתחילת אוגוסט 1941 הוקם יודנרט בן 24 חברים, ועם הקמתו נדרש לאסוף דמי כופר בסך 300,000 זלוטי. היה עליו גם לספק אנשים לעבודת כפייה, למסור חפצי ערך, סחורות, רהיטים וכלי בית. ערב יום הכיפורים תש"ב (30 ספטמבר 1941) נצטוו כל הגברים בני 18-65 להתייצב ביום הכיפורים (1 אוקטובר) בכיכר המרכזית בעיר. במקום נעשתה סלקציה, ובסיומה הוצאו כ- 700 מבין הנאספים, הוסעו ליער בקרבת העיר ונרצחו שם. ב- 18 בדצמבר 1941 הוצאו מן העיר כ- 1,200 יהודים בתואנה שהם אמורים להיות מועברים לפודהייצה (Podhaitse) הסמוכה. ואולם, בדרך עצרו המלווים הגרמנים והאוקראינים את השיירה ורצחו את כל היהודים ביריות ממקלעים. בשלהי 1941 נחטפו צעירים יהודים ושולחו למחנות עבודה בזבורוב (Zborov), בקמיונקה (Kamionka) ובהלובוצ'ק ויילקי (Hluboczek Wielki). רובם מצאו שם את מותם בעבודת פרך, ברעב ובמעשי התעללות. ב- 17 בפברואר 1942 הוצאו להורג בקרבת העיר כמה עשרות מיהודי ב'. באביב 1942 הוכנסו לב' יהודים מכפרי הסביבה. ביוני 1942 שוב נרצחו כמה עשרות מיהודי היישוב. באקציית המונים שהיתה ביום כיפורים ב- 21 בספטמבר 1942 שולחו למחנה ההשמדה בבלז'ץ כ- 1,500 יהודים. ב- 15 באוקטובר 1942 רוכזו שרידי הקהילה בגטו. ב- 4-5 בדצמבר 1942 היתה עוד אקציה, ובסיומה הובלו כמה מאות יהודים להמתה במחנה בלז'ץ. באותה עת גברו הנסיונות למצוא מסתור בגטו או ביערות בסביבה. במרס 1943 נורו למוות 12 נשים בגלל יציאה מתחום הגטו. בסוף מרס ובתחילת אפריל הרגו הגרמנים ועוזריהם האוקראינים כ- 200 יהודים בבית-העלמין היהודי. במאי 1943 הוכנסו כ- 400 יהודים למחנה עבודה שהוקם בשטח הגטו. ב- 12 ביוני 1943 נרצחו אחרוני היהודים במחנה העבודה ובגטו. רק קומץ קטן מבני הקהילה הצליחו להסתתר וזכו לראות בשחרור ב' בקיץ 1944.

